

НОУ-ХАУ ЦЕНТЪР
ЗА АЛТЕРНАТИВНИ ГРИЖИ
ЗА ДЕЦА — НБУ

Индивидуализиране на грижата

Драги читатели,

С този брой бюлетинът на Ноу-Хау центъра за алтернативни грижи за деца поставя в центъра темата Индивидуализиране на грижата. Преместването на фокуса на внимание от групите „деца с увреждане“, „деца в риск“, „деца, отпадащи от училище“ и т.н. върху детето-индивид представлява ключа към трансформирането на съществуващата институционална система.

Инструментите, с които професионалисти индивидуализират грижата, са оценката на потребностите и планирането на интервенциите. Тези инструменти обаче нестигат без промяна на нагласите, които подкрепят институционалното мислене. Когато представители на общността – професионалисти и/или граждани, започнат да мислят за детето от дом не като за „домско дете“, а за дете с име, със свои способности и потребности да ги развива, чак тогава ще можем да твърдим, че деинституционализацията е започнала да се случва.

Това е и тревогата, която някои читатели на нашия първи бюлетин споделиха в писма до нас. Тя звучи по следния начин: „Каква е гаранцията, че новите услуги няма да се превърнат в малки институции, в които децата са изолирани, техните имена се забравят, оценките и плановете не се променят, а другите услуги в общността не ги приемат?“

Като отговор на този въпрос, с публикациите по темата „индивидуализиране на грижата“ откриваме диалог по нея, защото участието в такъв диалог е една гаранция за промяна в системата на институционалните услуги. Друг белег за индивидуализиране на грижата е участието в този диалог на потребители на социални услуги, което нашият екип насърчава и очаква.

Публикуваните в този брой материали разказват за подходи и проекти в индивидуализиране на грижата, а техни автори са представители на различни професионални общности и организации, въввлечени в де-институционализацията. Ще намерите материали на Министерство на здравеопазването, Нов български университет, проект „Детство за всички“ на ДАЗД и общини.

Наред с въпросите, които очакваме отново, откриваме и рубрика „За и против“, в която бюлетинът ще публикува съмнения и несъгласия, свързани с трансформацията на системата от институционална към индивидуализирана.

Ноу-Хау център

ПРОЕКТИ ОТ ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Индивидуализиране на грижата за децата от 0 до 3 години в домовете за медико-социални грижи в пилотните общини по проект „ПОСОКА: семейство“, изпълняван от Министерство на здравеопазването

Министерство на здравеопазването разработи проект „ПОСОКА: семейство“ съгласно дългосрочните цели за реформа в системата на ДМСГД, заложи в Концепцията по деинституционализация на децата от ДМСГД, приета с Протокол №31/01.09.2010 г. от заседание на Министерски съвет. Политика в най-добрия интерес на децата, подкрепа на семейства и създаване на най-добри условия за развитие на децата и реализиране на техния пълен потенциал са основните стълбове на прехода към индивидуализиране на грижата за децата от ДМСГД.

Дейност 1 – Цялостно управление и администриране на проекта

В рамките на дейността членове на екипа за управление на проекта ще посетят пилотните домове с цел запознаване с особеностите на конкретната ситуация, което ще помогне формирането на мерките на екипа за последващи стъпки към индивидуализация на грижата за децата.

Дейност 2 – Сформиране на екипи в пилотните общини и национална координация на дейностите по деинституционализация на децата от ДМСГД

В рамките на тази дейност ще се предприемат мерки на национално и регионално ниво:

на национално ниво ще се създаде Експертно звено по деинституционализация с участието на експерти от АСДП, ДАЗД, МЗ и МТСП, за да гарантира законодателни промени за успешното реализиране на процеса по деинституционализация на децата от ДМСГД. В същността си тази мярка на проекта подкрепя стъпките по индивидуализиране на грижата за децата в прехода към поставяне на нуждите на детето в центъра. На същото ниво ще работят трима национални консултанти, които ще подпомагат със своята специфична експертиза работата на всички екипи по проекта в посоката на поставяне на фокус конкретните нужди на всяко дете.

на регионално ниво ще се създадат мултидисциплинарни екипи, координирани от местни координатори, като всичките им ангажименти по оценки на дете и семейство, по планове за действие и грижа и по актуализиране на регионалните планове за услуги ще са в посока и с приоритет конкретното дете и неговите и на семейството му специфични нужди.

Дейностите „Основни анализи за подготовка на реструктурирането на ДМСГД. Подготвителни дейности за реинтеграция“ и „Планиране на конкретни услуги“ са изцяло предвидени с основен фокус най-доброто за всяко дете и неговото семейство.

Марлена Данева
Ръководител на проекта

УНИВЕРСИТЕТСКИ ПРИЛОЖЕН ПРОЕКТ

Нов български университет, Център „Български институт за отношения между хората“ и Дома за деца, лишени от родителска грижа „Св. Иван Рилски“ работиха по проект, целта на който беше подготовката на деца от дома към живот в общността, чрез заместване на груповия подход към децата с индивидуален.

Водеща идея на проекта беше, че основен дефицит на домовете за деца, е липсата на сигурна индивидуална връзка с възрастен. Без такава връзка развитието на децата е в риск. Не се изгражда способност за избирателно доверие - към хора, които взимат благополучието ти присърце и към хора, които злоупотребяват с теб. Затова, децата от домове често попадат в рисковни групи от сводници, наркодилъри и т.н. Липсата на връзка на доверие води и до дефицит в разбирането на психичния живот – собствения и този на другите хора, умение което гарантира сполучлив живот в общността. Да разбираме себе си и другите отвъд думите, е умение, което гарантира добър контрол върху поведението, удовлетворяващи отношения с другите, поставяне и преследване на реалистични цели. В домовете за деца, където отглеждането е колективно, такава връзка между дете и възрастен се развива твърде рядко.

Проектът „Работа по случай в дом за деца, лишени от родителска грижа“ беше воден от идеята, че закриването на институциите трябва да се съпровожда от подготовка на децата, настанени в домове, за живот в общността. Липсата на преживяване на индивидуална връзка с възрастен, прави включването на дете от дом в общността рисково, поради възможни трудности на прехода на детето от живот в група към живот в индивидуална връзка другите. За подобни трудности говорят професионалисти от услуги в общността, приемни семейства и семейства на осиновители.

В домовете целите на отглеждане на децата са свързани със задоволяването на основните физически потребности и с педагогическите цели- групово учене и дисциплиниране. Проектът на НБУ обедини усилията на екипа му и на екипа на дома в това да трансформират този стил на грижа в стил, който обръща внимание на индивидуалността на всяко дете, неговите желания за връзка, стремеж към развитие. Деца от дома, на възраст от 4-7 години започнаха да общуват индивидуално в специално отделено за това време със специалисти от дома. Те започнаха да се учат да разпознават чувствата си, да ги изразяват чрез рисунки и истории, защото вече имаха свой човек в групата от възрастни, на когото започваха да имат доверие.

За да подготви специалистите от дома да направят прехода към индивидуалната връзка, екипът на НБУ предостави едногодишен курс на обучение с курсове за развитие на детето и супервизия. Обучението подпомогна екипа на дома да открие смисъла на поведението на децата, страданието на децата, разделени от родителите си, както и да използва новите отношения с тях за целите на развитието им. За да се поддържа този стил на работа, е необходимо допълнително време за индивидуална работа.

Рисунките на децата, правени по време на проекта, показват процес на развитие на способност за изразяване на емоции и отношения. Тези теми се изразиха не поради използване на специални методики, а поради използването на създадената връзка между детето и члена на екипа. Тя се развиваше в определено време, редовно, всяка седмица, индивидуално. В тези срещи детето започваше да фантазира, да играе, да изразява разпознава и изразява чувствата си.

Рисунки на децата в началото на проекта
В началото децата не разпознаваха чувствата си.

Те не правеха разлика между радост и тъга.
Повечето деца рисуваха такива фигури, в които
телесното не се разпознава и представя, цветовете са мрачни,
човешкото развитие е в своя зародиш.

10 месеца по-късно

На тази рисунка хората са във връзка, емоцията съществува и е изразена, различията между
половете са разпознати и представени. Природата е нарисувана. На долната рисунка се вижда и къща,
която обикновено символизира семейството. Децата започнаха да говорят за своите изгубени семейства в
индивидуалните си срещи.

ПРИНОСЪТ НА ОБЩИНТЕ В РАЗВИТИЕ НА ИНДИВИДУАЛНИЯ ПОДХОД

Опитът на община Ловеч

От месец юни 2009 г. в град Ловеч са разкрити и функционират два Центъра за настаняване от семеен тип (ЦНСТ) за деца лишени от родителска грижа, с общ капацитет 22 места. В тях бяха настанени деца от закритите институции ДДЛРГ с. Лешница и ДДЛРГ „Асен Златаров“ гр. Ловеч.

С цел оптимизиране на обхвата и подобряване на грижата за децата с проблемни родители или без родители, към момента на територията на Община Ловеч се предлагат следните услуги:

- Центрове за настаняване от семеен тип (ЦНСТ);
- Дневен център за деца и възрастни с увреждания (ДЦДВУ);
- Дом за деца, лишени от родителска грижа (ДДЛРГ);
- Защитени пространства (ЗП);
- Център за обществена подкрепа за деца и семейства в риск (ЦОП).

От усилията на екипите, полагани за децата в ежедневието, е извлечен ценен опит, позволяващ ефективното протичане на тристранния процес по тяхното отглеждане, обучение и възпитание, за изграждане на цялостни, просоциално ориентирани личности.

Като основни принципи и акценти от нашия опит бихме посочили:

- осигуряване на условия за естественото и индивидуално развитие на децата, с внимание и разбиране на техните проблеми, без излишни усилия за ускоряване на този процес;
- насърчаване нарастващата детска автономност, индивидуалност и оформяне на характера;
- осигуряване на детското участие в ежедневните дейности, включително и при вземането на някои от решенията в съответната услуга;
- усилена работа за овладяване на гневните изблици, поддържане и подобряване на диалога (разговорите) между децата и персонала;
- осигуряване положителни примери на обноси, учтивост, точност и др., поощрения, както и намаляване до възможния минимум на наказателните въздействия;
- възпитаване на чувство за отговорност, предоставяне на възможности за избор, когато е възможно;
- осигуряване на възможности за игри, за физически и спортни занимания, участие в различни кръжоци и други форми за активно общуване и изява в общността, които да запълват свободното време;
- активна работа за издигане значението на ученето и обучението в детските представи;
- осигуряване на подходящ и дисциплиниращ дневен ритъм;
- подходящо за възрастта полово и сексуално възпитание, както и подготовка за романтични взаимоотношения;
- подкрепа за преодоляване проблемите на юношеството и формиране на своя система от лични, духовни и други ценности;
- насърчаване на взаимоотношенията между братя и сестри в услугите, поддържане и подобряване на контактите с биологичните родители, предоставяне и увеличаване на шансовете за реинтеграция, осиновяване и приемна грижа.

Посочените аспекти позволяват на екипите да избягват излишната конфронтация с децата и успешно да ги подготвят за живот в общността. Повечето от децата се научават да овладяват, да преодоляват или приемливо да изразяват своите емоционални състояния, което им позволява да общуват по-пълноценно с хората от различни възрасти. Възможностите да участват в живота на услугата, да правят своите избори, самостоятелно да разходват парите, с които разполагат, изграждат в тях приемливи нива на чувство за отговорност и кооперативност. Усилията за оформяне на детския характер, полагани от персонала, позволяват на децата да овладеят поведенчески умения, при които да не лъжат, да не ревнуват, да поемат ангажименти и отговорност за своите действия, т.е. да се формират като цялостни личности. Особено добри резултати в грижата за децата, в сравнение с ДДЛРГ, се наблюдават при работата на ЦНСТ. За нас е отчетливо видима разликата между групата фрустрирани (агресивни, регресивни, апатични и ресигнирани) деца от ДДЛРГ и същите тези деца – три години след настаняването им в ЦНСТ. Налице са вече осъзнати действия, детско самочувствие, самостоятелност, активност и инициативност, дори смисъл на живота и житейски цели. При условията на ЦНСТ децата получават много повече възможности за индивидуална работа с тях, за конкретна и своевременна подкрепа при решаване на своите проблеми, за доверителни отношения със своя ментор. Проявите на физическо, емоционално или друг вид насилие са сведени до незначителен за практиката минимум. В социалните институции децата често изостават в развитието си, проявяват особено (най-често неприемливо) поведение за да изразят своите чувства и обърканост, не получават достатъчно опит и не разбират елементарни ежедневни дейности като пазаруване, контакт със съседни, игра навън, посещение на приятели, дори как да правят избор - какво да облекат или какво да ядат. Благодарение на възможността в ЦНСТ да получат индивидуална и последователна грижа, тези деца обикновено напредват бързо във всички аспекти на развитието си. Децата се научават да носят отговорност за собствените си вещи, да се грижат за ЦНСТ и да не се притесняват от това, че живеят там. Впечатляващо е въздействието на средата на ЦНСТ върху детските проблеми свързани с нощно напикаване, хистерични прояви и др., които постепенно отшумяват в рамките на около една година.

Особено важни за децата се оказват възможностите за създаване на познатства и приятелства в общността, които от своя страна предизвикват и насърчават детската активност към търсене на контакти с биологичните родители, към допускане и приемане на възможностите за осиновяване или приемна грижа, за развиване на чувство за идентичност. „Вграждането“ на ЦНСТ в живота на квартала позволява на общността да приема неговите обитатели, като всички останали, което позволява на децата да се почувстват сигурни, в една безопасна и предвидима среда и да могат да развият чувство на принадлежност. Условията на ЦНСТ позволяват по-пълното постигане на една от основните цели на детското възпитание - да се насърчава нарастващата автономност на детето в процеса на израстването му чрез подкрепа за развитие на своите интереси и таланти, за придобиване нови умения, позитивни преживявания в училище и развитие на подходящи взаимоотношения, както в ЦНСТ, така и в общността.

Опитът на община Велико Търново

„Центъра за настаняване от семеен тип“, за деца в риск-гр. Велико Търново отпразнува две години в началото на ноември 2011г. Ще се опитам да опиша нашия опит от настаняването до изваждането на потребител от социалната услуга.

Първото настаняване беше на група деца с умствена изостаналост, които бяха изведени от ДДЛРГ. Процесът по напасване и приемане идеята за извеждане от дома продължи два месеца. Екипът и децата се опознаха чрез тренингови занятия и арт-ателиета. Част от занятията протекоха в центъра, така децата имаха възможност да възприемат и опознаят новия си дом.

Представители на ЦОП и ЦСРИ проведоха тренинги за екипност, чиито участници бяха децата и персоналът на услугата. Това даде възможност да се проследят интеракциите и да се сформират двойките ментор-дете. Следващите настанявания бяха на деца от общността и деца изведени от кризисен център. За да се адаптират децата към новата среда, въведохме практиката преди настаняването децата да посещават центъра, подкрепяни от значим възрастен и предварително да се запознаят с обстановката, екипа на услугата, потребителите и правилата на групата. Услугата стартира като център за деца с интелектуални затруднения, но по-късно целевата група се разшири. Живеейки и израствайки заедно деца с различна степен на автономност и развитие, обменят опит, информация, учат се на толерантност и взаимопомощ.

Децата са активни участници в избора на лични вещи, менюта, пазаруването на хранителни продукти, приготвянето на храната, поддържането на чистота и уют в къщата. Постепенно детето усвоява битови умения и бива овластено от ментора, като получава повече права и задължения. Трима от потребителите на услугата самостоятелно пазаруват хранителни продукти и приготвят ястия. За децата е важно да придобият умения да разпределят личните си средства, което е част от умението бюджетиране. Тук пропусъкът в нормативната база ни възпрепятства да развиваме и усъвършенстваме тези умения. В закона няма регламентирана месечна сума за лични средства, с които да разполагат и оперират децата от ЦНСТ, за разлика от децата, настанени в домовете за деца.

Придобиване на социални умения и разширяване на социалната мрежа за подкрепа.

Пет от децата са включени в менторски проект на Сдружение ОКСАБ 2006, чиято цел е разширяване на социалните контакти, подобряване на комуникативните умения, професионално ориентиране. Три пъти в месеца всяко дете в рамките на час се среща със своето доверено лице и разговаря на актуални за него теми. Доброволците към проекта са студенти от ВТУ, които с готовност споделят своя личен опит и подкрепят децата да открият нови интереси и да разширят общата си култура. Веднъж в месеца са организирани общи срещи, които са посветени на спортни, културни активности или на дейности насочени към професионалното ориентиране.

Услугата е отворена и предава натрупания професионален опит на студенти от ВТУ, изучаващи специалностите „Социална педагогика“ и „Социални дейности“. Студентите имат възможност да се запознаят с организацията на живот и добри практики като реализират стаж си в центъра или се включат като доброволци. Трима от доброволците са вече наши колеги в центъра. За децата не съществуват езикови бариери и с радост се включват в дейности организирани от чуждестранни студенти. В момента към центъра работят две доброволки от Молдова. Всяко лято чрез посредничеството на Сдружение ОКСАБ в центъра работят студенти от Великобритания. Децата развиват езиковите си знания и информацията за други култури и държави. Кулинарните вечери и викторини са част от процеса на опознаване на други страни. Такива бяха организирани от преподавател от Австрийския център към ВТУ. Сдружение „Приятелите-Велико Търново“ приготвиха пък традиционна коледна английска вечеря за децата. Английската общност във В. Търново и околностите чрез Сдружение „Приятелите-Велико Търново“ ни подкрепи и в друга наша инициатива-облагородяване на пространството около къщата и обособяване на двор за игри и отдих. Трудолюбието и желанието на децата да променят пространството около къщата, да отглеждат растения в двора ни помогна да разчупим леда и да създадем добросъседски отношения. Съседите са част от гостите ни по време на празниците-именни и рождени дни. Успешен начин за усвояване на нови знания и надграждане на ценности за децата с интелектуални затруднения се оказа свързването на сезоните с промяната в природа, с народните обичаи, традиции и християнски празници. С отбелязването на имените и рождени

дни, засилихме интереса на децата към личната им история. Насърчаваме приемствеността и запазване на връзките със значими хора от предишни настанявания. Опитът, успехите на личности реализирали се в професионална област, спорта или изкуството са стимул за децата да се развиват. Особено ценни са срещите и примера на бивши възпитаници на социални институции успели в дадена област. Така едно от децата откри футбола като любимо занимание и спорт. За децата бяха впечатляващи срещите с професионалисти от Пожарна служба, Од на МВР, които имаха дни на отворени врати. Предстои им посещение на Сержантски колеж към НВУ „Васил Левски“, които ни подкрепят в нашите инициативи децата да развиват своите битови умения. За коледните празници ни подариха хлебопекарна и сега децата се учат да приготвят домашен хляб, компот и сладкиши.

Придобиването на професионална квалификация разширява възможностите на потребителите за кариерно развитие са част от уменията за самостоятелен живот. Три от децата на възраст 15-17 години бяха включени в проект на Асоциация ZOV UK „Повишаване перспективите за образование и професионална реализация на децата и младежите от ДД“. Двама потребители завършиха курс по озеленяване и компютърни умения. В момента един потребител посещава курс по готварство.

В резултат от индивидуалната грижа и подкрепа, която получават децата в центъра и достъпа, който имат до участие в различни проекти, инициативи извънкласни дейности и социални услуги две от децата преминаха от обучение в УДСОП на ресурсно обучение в общо образователно училище. Проблем, който срещнахме е размиването на ангажиментите на О „ЗД“ и Д „СП“ към потребителите, които продължават престоя си в ЦНСТ след 18 г. до 20 г., поради задоволяване на образователните им потребности. В тази връзка ние организирахме мултидисциплинарни срещи, на които каним представители на О „ЗД“, отдел ХУСУ към Д „СП“, и Д „БТ“. Добре би било да се регламентира ясно в нормативната база, ангажимента на всяка институция към младежите. За съжаление, се сблъскахме и с липсата на услуги и възможности за професионално ориентиране и възможности за професионална реализация на младежи във възрастовата група 16-18 години със СОП, които са завършили помощно училище, но продължават престоя си в ЦНСТ. Д „БТ“ не предлага курсове за придобиване на професионална квалификация, ако не открием работодател за тези младежи. Трудно е да се намери работодател на младежи в тази възрастова група, при условие, че трябва да осигури и специфични условия на труд, изхождайки от препоръките, свързани със заболяванията им и възрастта им.

Центърът изпрати първия си потребител в защитено жилище. Подготовката по извеждане продължи една година, започна с представяне на възможностите за жилищно устройване, ползване на социални услуги в общността, посещение на социалната услуга и запознаване с условията за ползване на услугата. Продължаваме да поддържаме контакти, гостува ни на всички празници и събития на центъра и поддържа връзка с децата.

Мая Божкова
Управител на ЦНСТ

ПОГЛЕДЪТ НА МЕСТНИТЕ КООРДИНАТОРИ НА ПРОЕКТ „ДЕТСТВО ЗА ВСИЧКИ“

Училището – достъпно и за „различните деца“!
Добра практика – когато работим заедно за една обща кауза.

През месец октомври 2011 г. в община Сливен стартира проект „Разкриване на Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания в град Сливен“. Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейски социален фонд на Европейски я съюз. Целева група на Проекта са деца с умствена изостаналост от ДДУИ – гр. Кермен. Водени от презумцията, че всяко дете от дом за деца с умствена изостаналост има своя потенциал за развитие и има право да бъде отглеждано и обучавано по начин и среда, които да подпомогнат разгръщането на този потенциал, 8 деца с умствена изостаналост вече са ползватели на разкритата на новата социална услуга от резидентен тип. С нужното самочувствие можем да кажем, че община Сливен направи една смела крачка в реализирането на политиката за деинституционализация на местно ниво, чрез предоставяне на услугата от резидентен тип – ЦНСТ. Освен това, с реализирането на този проект, Сливен постави началото в развиването на система от социални услуги на територията на общината за превенция на социалното изключване на деца с увреждания и популяризирането на услугата сред местната общност и повишаване обществената чувствителност по проблемите на децата с увреждания.

Началото:

Осигуряване на информация и публичност, създаване на партньорска мрежа за сътрудничество.

Ремонт и оборудване на помещенията за предоставяне на услугата.

Сформиране на екипи от специалисти от ДДУИ – Кермен.

Подбор и формиране на екипа на „Център за настаняване от семеен тип“ за деца с увреждания.

Повишаване на професионалния капацитет на екипи от ДДУИ – Кермен, КСУДС – Сливен, отдел „Закрила на детето“ – Сливен, Помощно училище „Власаки Шуманов“ – Сливен и други специалисти, работещи с деца със специфични потребности в община Сливен.

Специализирано обучение на екипа на услугата „ЦНСТ“ за деца с увреждания и други специалисти, предоставяне на поддържащо обучение и регулярни супервизии- индивидуални, екипни, групови.

Оценка на потребностите на деца в ДДУИ – Кермен и подбор на бъдещите потребители на услугата „ЦНСТ“ за деца с увреждания.

Подготовка за извеждане на децата от ДДУИ – Кермен и предоставяне на социалната услуга „ЦНСТ“ за деца с увреждания в гр. Сливен.

Като местен координатор по проект „Детство за всички“, за мен беше едно голямо предизвикателство да бъда пряк участник в процеса по подготовката за извеждане на децата с умствена изостаналост от ДДУИ – Кермен, тъй като той беше много емоционален и, същевременно с това, се налагаше да се абстрахирам от емоциите, които бях натрупала в себе си по време на извършване на индивидуалните оценки на потребностите на същите тези деца. От една страна интересът ми беше провокиран от това, да наблюдавам експертната комисия, която беше ангажирана с оценяването на децата какви препоръки и предложения ще даде за децата и доколко тези препоръки ще се припокриват с препоръчаните услуги за децата, въз основа на изготвената първоначална оценка на децата. От друга страна, за мен беше интересен факта, че имах възможността да се запозная с настъпилите промени в цялостното развитие на децата за времето от извършената първоначална оценка от мултидисциплинарния екип до оценяването, което извършиха експертите при създаването на ЦНСТ. Въпреки различните подходи методи, използвани в

процеса на изготвените две оценки, резултатите и крайното становище за всяко от децата, се припокриваха. Почувствах се горда, че съм участник в този труден и нелек процес на реализиране на политиката за деинституционализация не само на местно ниво, но и на национално ниво.

След като беше извършен окончателният подбор на децата от ДДУИ – Кермен, предстоеше ни същинската част по подготовката на децата за извеждане от институцията – процес, който на пръв поглед изглеждаше лесен, но същевременно с това труден, изпълнен с много неизвестни, с много въпроси, на които нямаше точни и конкретни отговори. Процес, в който всеки един от нас – професионалистите и експертите, трябваше да приложи индивидуален подход спрямо всяко едно от децата, на което им предстоеше промяна и раздяла с обичайното ежедневие, с хората, с които децата бяха свикнали да се грижат за тях. Макар и обучен, екипът на новата услуга беше изправен пред различни предизвикателства, които за специалистите от Дома бяха ежедневие. Като местен координатор по проекта „Детство за всички“ моята роля в този процес бе да подпомагам и подкрепям екипа на новата услуга, тъй като с голяма доза самочувствие можех да кажа, че познавам индивидуалните особености на всяко от децата. Използвах в работата си един важен ресурс – това, че децата ме познаваха, търпението, което съм проявявала към тях в общуването, личните контакти и срещи с децата, както и факта, че не ги възприемах като различни, неможещи и неразбиращи. Освен, че играехме и се разхождахме заедно с децата, като координатор имах възможността да насочвам и да обсъждам с екипа на новата услуга, индивидуалните особености на избраните деца – по време на хранене, с какво обичат да се занимават, какво би предизвикало раздразнителност, с кои от децата или възрастни от дома те имат създадена привилегирована емоционална връзка. Това много ни помогна в работата, защото основният приоритет в подготвителния етап беше да не допускаме резки промени в ежедневието на тези деца и да не се почувстват изолирани от останалите, за които промяната щеше да настъпи на по-късен етап с изграждането на трите ЦНСТ.

Преместването на избраните деца беше планирано да се извърши поетапно. Първите две деца, на които им предстоеше да напуснат дома, бяха водени в центъра, за да прекарват по няколко часа на новото място. Придружавани бяха от персонала на дома, за да има приемственост между двата екипа. Постепенно двете деца бяха водени и в Помощно училище, където бяха записани като ученици и за тях предстоеше още една нова промяна – да се адаптират към непознатата за тях до сега училищна среда. Договорено бе с директорката на училището, децата да прекарват по един час в училище въпреки, че учебната година беше вече започнала. Първите дни бяха едни от най-трудните, защото нашите ученици отказваха да влизат в класните стаи. Имаше моменти, в които едното дете се криеше в училищните гардеробчета и се налагаше учителят да търси варианти и да прилага методи, с които да ангажира вниманието на детето. Беше много трудно, но не и невъзможно. Проведохме екипно обсъждане с директорката на училището, класният ръководител, ръководителят на услугата и стигнахме до решението да опитаме нещо ново. Директорката на училището предложи всяка сутрин преди началото на учебните занятия да посреща двамата ученика заедно с класните ръководители и лично да ги поздравява с началото на учебния ден. Преценихме, че по този начин децата ще се почувстват специални и ще им бъде засвидетелствано индивидуално внимание. Това проработи. На последващ етап решихме да опитаме и още нещо – в мое лице, като човек, когото децата познават и аз да посещавам училището в началото на учебните часове и да присъствам по време на заниманията. Преценихме, че по този начин децата, и по-специално едното от тях, което се криеше на различни места ще се почувства по-сигурно, когато усеща близостта и присъствието на познат за него възрастен. Оказа се, че това е един добър вариант, защото детето се почувства по-спокойно и вече не се налагаше да отказва или да се крие на различни места в училището. В един момент на момчето му харесваше и му доставяше удоволствие всяка сутрин директорката лично да го поздравява преди началото на

учебните часове и тя да се интересува как е работил по време на заниманията и по какъв начин е изпълнил поставените за деня задачи. Този модел, макар и малко нестандартен, се утвърди като добра практика за справяне и преодоляване на затрудненията в процеса на адаптацията на деца в училищната среда.

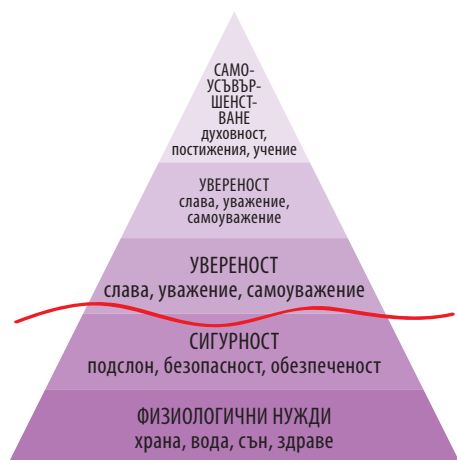
Стефка Николова – местен координатор за област Сливен

Дейността на местния координатор по проект „Детство за всички“ – постижения и препоръки за индивидуализиране грижите за деца

В процеса на 14-годишна работа се сблъсках с общественото мнение за „различните хора“, със стремежа на „различните“ да докажат своите умения и възможности, с промяна в нормативната уредба и преминаването от „инвалид“ към „лице с увреждане“, с промяната в архитектурната среда в един голям областен град, създаването на „Социална програма“, покриваща реалните потребности на лицата с увреждания и т.н.

Практиката ми ме научи, че колкото по-рано се започне с коригиране и компенсиране на установените дефицити в развитието на детето, толкова по-лесен е социализиращия процес, възможността за развитие и реализиране на личността се увеличава и възрастният човек би имал шанс за създаване на семейство и трудова реализация. Резултат от проект „Детство за всички“ е създаването на нови резидентни услуги в по-големите общински и областни градове. Те ще се доближат до семейната среда, която е най-доброто място за развитие пълния потенциал на едно дете. От друга страна в градовете достъпът до съпътстващи услуги е по-лесен и съществува избор при предоставянето на образователни, здравни и др. услуги.

Проектът стартира с актуално оценяване на настанените в ДДУИ, с. Рудник и ДМСГД, гр. Варна деца и младежи. Обследването бе извършено индивидуално за всяко едно от децата, обект на проекта. При разговор с екипа в институцията за попълване на част от формуляра се е случвало да се връщаме и повтаряме част от действията по оценяване, тъй като детето е показало повече от известното за персонала или обратното, записаното не отговаря на възможностите на детето. За да се запозная с историята на всяко едно от децата, получих пълната подкрепа от страна на директорите и екипите на двете институции. В първите седмици част от децата ми се радваха, прегръщаха ме, търсиха внимание и контакт, а други просто ме наблюдаваха от страни и реагираха едва при споменаване на името им от моя страна.

Цялостната ми разработка ще се базира върху покриване на индивидуалните потребности на децата, настанени в институции, съобразно пирамидата на Маслоу. Ако във Вас възниква въпросът защо, ето и отговора - познавам лица с увреждане, които се намират на петото стъпало по тази пирамида и деца, които понастоящем и най-вероятно и в бъдеще ще са на крачка от третото...

Индивидуалните потребности и планираните грижи за всяко дете, настанено в ДДУИ, с. Рудник са нанесени в редица документи, изискуеми от нормативната база: социално досие – съдържащо документите при постъпване на детето, Преглед на плана за грижа, План за действие, Оценка на потребностите, План за грижи, Здравен план за грижи, Оценка на образователното равнище и др., както и медицинско досие – съдържащо информация за здравословното състояние на детето, личен амбулаторен картон и изписаната медикаментозна терапия.

Общите потребности на децата са задоволени. Те имат своето лично пространство, легло, дрехи, обувки, свои вещи, място за хранене и зали за игра. Имат създаден дневен режим за поддържане на личната им хигиена. Осигурено е четиридневно хранене и се поддържа добра хигиена в материална база. За децата, подлежащи на обучение, е осигурена възможност, съобразно възрастта и степента на развитие: детска градина, масово училище, помощно училище с пансион, изнесени паралелки на територията на институцията от помощното училище. Доколко са индивидуализирани грижите за учениците, е труден въпрос, тъй като в една паралелка попадат около 6-10 деца, между 6 и 18 години, като между тях са дете с нарушено зрение, хиперактивно и автоагресивно дете. Съществен проблем при проследяване на здравословното състояние на децата е при необходимост от хоспитализиране в лечебно заведение. В такива случаи здравното заведение изисква от институцията придружител за детето по време на престоя, а това е предизвикателство за дома, защото това нарушава графика на работещите и второ изисква финансов разход за командировки. Индивидуално с децата се работи: в сензорна зала, при прилагане на рехабилитационните процедури, прилагане методът „Интензивно общуване“, въведено от Фондация „Лумос“ и от специалистите в Център за социална рехабилитация и интеграция, намиращ се в непосредствена близост до Дома.

Това, за което не достига време, е провеждане на разговори, продължителен престой при дете с множество увреждания, лично внимание и игра. Точно там съм прекъснала пирамидата с ярка червена линия - в трето стъпало. Дали децата осъзнават своята принадлежност, разбират ли, че са с равни права като другите, знаят ли какво е семейство, уют, приятели, любов? Тук е предизвикателството пред всички нас – да подобрим психо-емоционалния свят на децата, настанени в домове или услуги от резидентен тип.

За подобряване на тази грижа, според мен, са необходими:

Изчисляване числеността на персонала и издръжката на услугите, съобразно настанените в ЦНСТ деца – възраст, вид и степен на увреждане, необходимост от поддържащо лечение. Съществува риск при нисък бюджет на резидентната услуга, качеството на грижа за децата да не се промени особено, а единствени подобрени да са материалните условия на живот.

Да се увеличи броя на подкрепящите, мониториращи органи, и намали съответно броя на контролиращи и наказващи. Работещите в институциите и в услугите в общността са хора и допускат грешки, но приемат напътствия и препоръки за подобряване на работата в интерес на децата.

Включване на общността в живота на Малкия групов дом е друга алтернатива за увеличаване броя на лицата, полагащи грижи за осмисляне на свободното време на децата и отделяне на лично внимание към всяко едно от тях. Тук виждам: работа с доброволци, жени пенсионери /на принципа на програмата „Внучето на баба“, „Социален асистент“/, работа с ученици и студенти.

Донка Кабакова – местен координатор, област Варна

ЗАЩО ИНДИВИДУАЛИЗИРАНЕ НА ГРИЖАТА

Кога съжаляваш, че си се родил?

(Разказ от книгата на Александър Миланов – „Детство без сълзи“. Повече информация за книгата можете да получите на www.detstvo.eu)

Ангел започна да пълзи по пода. Това беше първото му усещане, че вече е самостоятелен. Не можеше да контролира неистовото си желание да свали гадните пелени, които го стискаха, защото бяха сложени механично, не можеше да си каже, че тънката червена ивица по кожата му е от протриване. Болеше го. През целия ден нааканата или напиканата му пелена стоеше на дупето му и го изгаряше, но... Никой не обръщаше внимание на това. Лелите в дома имаха график, по който подменяха нацапаните пелени. Ангелчо много искаше да заплаче. Така да заплаче, че някой отвън да го чуе, да разбере мъката в тоя плач, и да го отведе завинаги от това място, на което нищо не можеше да го накара да се почувства добре. Ангел знаеше, че има прегръдки, но те не бяха истински. Бяха механични. Бяха груби и здрави. Понякога Ангел изпитваше студ, когато леличката го взимаше от кошарата, слагаше го на един тезгях и го преобличаше механично.

Ангел имаше любима блузка.

С патенце.

Той не знаеше, че тая блузка беше подарена на сиропиталището преди много години. Тази блузка не беше на Ангел. Тя беше на всяко едно дете в отделението. Когато лелята тъпчеше храната в устата на някое от децата и капнеше върху блузата, лелята удряше шамар или разтърсваше. Въпреки това, прекрасното жълто пате беше загубило едно от очите си при поредното пране. Беше загубило жълтото по себе си. Беше просто вехто, ухабено пате, което се нахлузваше на поредното дете. Това пате беше видяло много неща. Веднъж го бяха облекли на едно циганче – дете на около годинка, което беше оставено от майка си до вратата на сиропиталището. На циганчето в дома никой не обръщаше внимание. Патето така и не разбра какво стана с циганчето – просто един ден го преведоха в поредния дом. Жълтото еднооко пате от блузката беше виждало и други неща – леките шамари на лелката, крещенето над кошарата: „Млъкни, бе, да не си единствен! Спри да ревеш, няма кой да те чуе!“ Върху патето имаше и следи от кръв. От едно силно раздрусване, което трябваше да успокои едно от децата, но вместо това, то се удари и кръв потече от нослето.

Патето не можеше да говори, иначе щеше да каже как го слагаха върху детското телце веднага след баня – онова механично къпане под чешмата с гореща или студена вода се наричаше „баня“. Накрая блузката с патето завършваше в общата пералня с мръсните дрехи, гащите, пелените и всичко останало. Ангел обичаше това пате. Не го виждаше, но го усещаше. Наум му разказваше разни истории. Разказваше му за майка му или по-скоро за фантазията му за нея. Ангел си представяше майка си точно като леля Иванова – с голяма, красива коса, хубави очи и много нежни ръце.

Всъщност, Ангел не помнеше майка си. За него майка беше всяка от онези лелки, които го докосваха и го пипаха по голото тяло. Ангел не беше чувал думата „майка“, защото тя имаше различни имена: „Иванова“, „Петрова“, „Стойкова“, „Георгиева“. Тези жени се редуваха в живота му и го възпитаваша. Но така и нито една не намери време да седне, да го гушне, да го нахрани спокойно, да му прошепне

„Обичам те. Утре пак ще съм тук.“ Ангел беше на конвейра. Конвейрът на емоции... Докато Ангел растеше и се опитваше да направи първите си крачки, в дома всеки ден се случваха едни и същи неща. С малки разлики. Всеки ден се отваряше вратата на дома и през металните решетки в сиропиталището влизаше поредната детска история. Тя се приемаше от дежурната сестра, която като един антрополог, описваше съвестно мерки, данни и факти.

И въвеждаше бебето в изолятора.

Изолаторът представляваше едно помещение, в което има няколко кошарки, в които се слагаха бебетата. Стаята нямаше и два на два, но беше обградена от стъкла. Тези стъкла бяха запомнили плача на много изоставени бебета. В този изолатор бебетата се слагаха, за да не „заразят останалите“ и преди да бъдат „преведени в общите отделения“. Изолаторът беше място за преживяване. Той беше като китайска капка, като удар по петата. Всяка минута тишина, всяко затваряне на вратата от сестрата означаваше само едно: дълги, бавни, мъчителни часове самота. Много бебета спираха да плачат в изолятора. Средно те престояваха там около десетина дни. Десет пъти слънцето излизаше и се прибираше, а в изолятора влизаха различни жени по няколко пъти на ден, за да нахранят настаненото бебе. Доближаваха кошарата, тъпчеха в малката устичка биберона, проследяваха дали бебето е взело дажбата, проверяваха пелената. После го оставяха. И затваряха вратата. Изолаторът.

В началото и Ангел плачеше.

Бebешкият рев влудяваше всеки, който минаваше по коридора. После се свиква. И Ангел свикна. Всеки ден някакви захабени емоции влизаха в дома за бебето, който носеше гръмкото име „Дом за медико-социални грижи“. Готвачката Цеца, на работа беше много съвестна и отговорна. Вярно, беше забравила какво е да се готви с любов, защото любовта свършваше в рецептурника. Перачката Станка не искаше да ходи при децата. Ами, обвързваше се, бе. Ставаше й мъчно и жално за тия пеленачета. Въпреки това, когато ставаше дума някое да се върне в семейството си, първа Станка казваше – не! Как така ще се връщат?! Ами като няма деца, няма дом, няма заплата! Тя как ще издържа сина си и мъжа си. Вярно, оня я бие, ама я обича. Не си е захвърлила детето като паряниците, но им беше благодарна – имаше работа. Едната от медицинските сестри се молеше да има работа, че да има и пенсия. Малко и оставаше. Колко деца са й минали през живота, тя не помни. В началото й пукаше. Даже ревеше за някое, на което пътят продължаваше към поредния дом. После спря. Осъзна, че няма смисъл. В живота на тия жени се сменяха и децата, и настроенията. Така и не се научиха да се опазват емоционално и, ако са били зле у дома, да не носят тия емоции при бебетата. Защото бебетата усещаха. Но нали не разбираха... Другото противно беше боцкането. Пред лицето на бебето поредната сестра взимаше иглата и спринцовката и я забиваше. Без успокоителни думи. Без мил поглед. Ваксинация. Отразяваше се в картоната. Бебето не разбираше, че това е важно за него. За живота му. Но знаеше, че онова тънкото пробужда гадно. Ангел след години щеше да разбере, че първите години на бебето са най-важни за живота му.

В първите три години малкото създание се свързва с един човек, на когото му пука за него, учи се да се доверява, инициативно е, прохода и проговаря с помощта на оня, на когото му пука за него... Беше лъжа, че бебетата не чувстват.

Ангел не помнеше много, а се опитваше.

Опитваше се да си спомни как се е родил, опитваше се да си спомни целувката на майка си. Не ставаше. Въпреки това, в малкото му мозъче и малко по-нагоре от коремчето му имаше една емоция, една топлина, която той се опитваше да обясни. Когато му ставаше мъчно, Ангел затваряше бебешките си очи и отиваше при тая топлинка, която заместваше биберона. Ангелчо не осъзнаваше, но разбираше, когато един ден една лелка му сложи над кошарата четири дрънкащи неща. Очакваше се това да развие сетивата му, но кой да каже на тая лелка, че сетива и емоции се развиват, когато не тия тъпи топки му висят над главата, а тая леля протегне ръка, поговори, погали... И това да се повтаря, докато Ангелчо расте. Ангел искаше да обича. Но как да обичаш пътнически влакове, които преминават просто през теб и взимат? Как да обичаш някого, на когото му пука за това само дали си здрав. Как да обичаш някой, който се е скрил зад бялата престилка и зелената маска на лицето? Като порасна, Ангел не спря да се пита защо първите му три години са преминали в болница... Нима е най-важно да си здрав физически, когато не си здрав психически?

Ангел се чудеше защо се е родил.

Нима, за да бъде изкъпан с врялата вода или да бъде подмиван грубо и механично?! Нима се беше родил, за да лежи по цял ден в изолятора и плачът му да предизвиква само садистична мисъл в минаващия покрай стаята?! Ангел се беше родил, за да не види до третата си година слънцето навън и да не е излязъл нито веднъж в трите години в двора на сиропиталището. Ангел се беше родил, за да яде пасирана храна и да не разбере в най-важните години от живота си какво е да си докосван, милван, целуван, какво е да ти запечат тиха песничка и да те гаят, когато коремчето ти се вълнува от глупавите колики. Ангел се беше родил, за да забрави за искреността на усмивката му.

С порастването му усмивката щеше да се превърне в инструмент за употреба, а плачът му щеше да се завре дълбоко в душата му и да не се покаже повече. Ангел се беше родил, за да бъде изоставен. Ангел се беше родил, за да живее в болница първите години от живота си.

Сам!

Ноу Хау Център за алтернативни грижи за деца стартира поредица от семинари, които представят практики за деца и семейства в общността. Съдържанието им ще бъде публикувано в сайта ни. Ще очакваме от Вас предложения за теми и акценти, по които да се дискутира. Надяваме се на Вашето активно участие и принос. Изпрацайте ни теми и конкретни дейности, по които бихте искали да се организира дебат.

НОВО!!!

Ноу Хау Център за алтернативни грижи за деца предлага отворена телефонна линия веднъж месечно (всяка последна сряда от месеца) за консултации по теми свързани с деинституционализация.

Този месец отворените консултации ще се проведат на 29.02.2012 година – сряда от 12.00 до 14.00 часа.

Моля, ако имате заявка за консултация да я изпратите предварително на следния е-майл: info@knowhowcentre.org

Можете да ползвате стационарен или мобилен телефон за отворената телефонна консултация:

02/ 403 20 30 и/или 0882441271

Не се колебайте!!! Позвънете!!

За да се свържете с нас:
София
Ноу-Хау Център за алтернативни грижи за деца
Ул. „Хак Крум“ 38 А
Тел. **02/ 4032030**
E-mail: info@knowhowcentre.org

Очаквайте следващия брой средата на март 2012